YIL: 2 • SAYI: 24 • AĞUSTOS 2021 www.globalsavunma.com.tr Fiyat: Türkiye 30 TL, K.K.T.C. 40 TL, A.B. 50 TL

GLOBAL SAVUNMA

2. YIL GLOBAL SAVUNMA

STRATEJİ | GÜVENLİK | SAVAŞ TEKNOLOJİLERİ | İSTİHBARAT

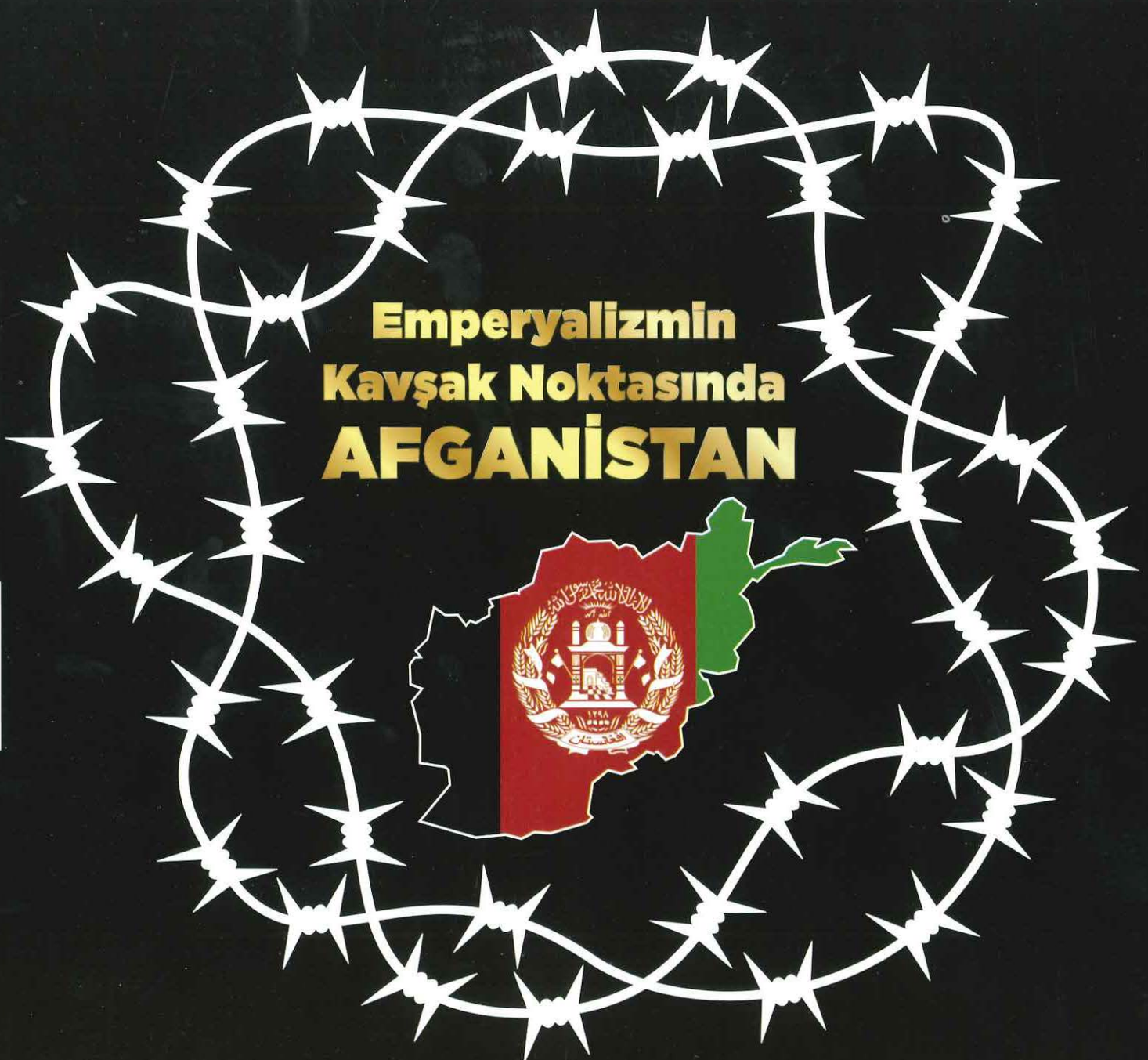

Emperyalizmin Kavşak Noktasında AFGANİSTAN

ISSN 2687-3265

Doç. Dr. Fahri ERENEL
GLOBAL SAVUNMA YAZARI
38 TARİHİN DÖNEMLERE AYRILAMADIĞI ÜLKE: AFGANİSTAN

Gökhan KARAKUŞ
Ömer KARAKUŞ
KAPTAN PİLOT
GLOBAL SAVUNMA YAZARI
72 TURUNCU KUTU

Dr. İlhan Yılmaz CÖMERT
GLOBAL SAVUNMA YAZARI
80 YUNANİSTAN- PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLİŞKİLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ ORMAN YANGINLARI

YIL: 2 • SAYI: 24 • AĞUSTOS 2021 www.globalsavunma.com.tr Fiyat: Türkiye 30 TL, K.K.T.C. 40 TL, A.B. 50 TL

GLOBAL SAVUNMA

2. YIL GLOBAL SAVUNMA

STRATEJİ GÜVENLİK SAVAŞ TEKNOLOJİLERİ İSTİHBARAT

Emperyalizmin Kavşak Noktasında AFGANİSTAN

ISSN 2687-3265

Doç. Dr. Fahri ERENEL
GLOBAL SAVUNMA YAZARI
38 TARİHİN DÖNEMLERE AYRILAMADIĞI ÜLKE: AFGANİSTAN

Gökhan KARAKUŞ
Ömer KARAKUŞ
KAPTAN PİLOT
GLOBAL SAVUNMA YAZARI
72 TURUNCU KUTU

Dr. İlhan Yılmaz CÖMERT
GLOBAL SAVUNMA YAZARI
80 YUNANİSTAN- PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLİŞKİLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ ORMAN YANGINLARI

KÜNYE

GLOBAL SAVUNMA

STRATEJİ | GÜVENLİK | SAVAŞ TEKNOLOJİLERİ | İSTİHBARAT

YIL: 2 SAYI: 24 - AĞUSTOS 2021

YAYINCI
MT Yeni Medya İletişim Ltd. Şti. Adına İmtiyaz Sahibi
Murselin Tan

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Murselin Tan
murselin.tan@globalsavunma.com

GENEL YAYIN YÖNETMEN YARDIMCISI
E. Tuğgeneral Doç. Dr. Fahri Erenel
fahri.erenel@globalsavunma.com

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ (Sorumlu)
Erol Cihangir
erol.cihangir.@globalsavunma.com

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Şule Kılıçarslan / Öğr. Gör.
sule.kilicarslan@globalsavunma.com

HABER MÜDÜRÜ
Doç. Dr. Ece Baban
ece.baban@globalsavunma.com

GENEL KOORDİNATÖR
İnci Şenol
inci.senol@globalsavunma.com

CREATIV EDİTÖR
Ahmet Köprülü
ahmet.koprulu@globalsavunma.com

DİJİTAL EDİTÖR - Web Sitesi
Hilal Çakır
hilal.cakır@globalsavunma.com

DİJİTAL EDİTÖR – Sosyal Medya
Muhammed Burak UYANIK

YAYIN KURULU
Prof. Dr. Nesrin Çobanoğlu
Prof. Dr. Şenol Kantarcı
Prof. Dr. Zakir Avşar
Prof. Dr. Levent Eraslan
Prof. Dr. Lokman Kuzu
Prof. Dr. İsmail H. Demircioğlu
Doç. Dr. Hasan Canpolat Vali E.

YAZI KURULU
Doç. Dr. Ata Özkaya
Dr. Barış Adıbelli
Gökhan Karakuş
Arif Emre Örün
Tarık Ak

ASKERİ DANIŞMANLAR
E. Tümgeneral Ergüder Toptaş
E. Albay Musa Aksu
Yr. Pınar Yeşilıraz Ak

HUKUK MÜŞAVİRİ
Av. Murat Dursun
murat.dursun@globalsavunma.com

İDARİ VE MALİ İŞLER DİREKTÖRÜ
Talip Erol

GRAFİK VE GÖRSEL TASARIM
Prestij Grafik Reklamcılık
Cengiz Bulut
www.prestij.com.tr

YÖNETİM MERKEZİ
Atatürk Bulvarı, Bulvar Palas No: 141
B Blok Kat: 4 No: 103
TR 06640 Çankaya, Ankara
Telefon: +90 532 406 47 64
info@globalsavunma.com

İSTANBUL TEMSİLCİLİĞİ
Doğu Araştırmaları Merkezi
Alemdar Mah. Çatalçeşme Sk.
Meriçli Apt. No: 44 K/3 Cağaloğlu
Fatih - İSTANBUL +90 532 494 14 60

BASKI
PRESTİJ GRAFİK REKLAMCILIK ve
MATBAACILIK SAN ve TİC. LTD. ŞTİ.
Akçaburgaz Mah. 137. Sk. No: 12, 34522
Esenyurt / İSTANBUL - TÜRKİYE
Tel: +90 212 489 40 63 Pbx / +90 444 62 18

DAĞITIM
Dünya Eko Basım Yayın ve Dağıtım Tic. San. A. Ş.
34204 Eski Büyükdere Cad. No:37/8 Kat:4
Maslak-Sarıyer, İSTANBUL
Tel: +90 (212) 285 10 12
web: www.dunyaeko.com

YAYIN TÜRÜ
Yaygın, Süreli, Aylık

ISSN: 2687 - 3265

© Global Savunma, MT Yeni Medya İletişim Ltd. Şti. Tarafından Türkiye Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Global Savunma Dergisinin isim ve yayın hakkı MT Yeni Medya İletişim Ltd. Şti. 'ne aittir. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf, harita, illüstrasyon ve konuların her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilerek dahi alıntı yapılamaz. Dergide yayımlanan yazıların etik kurallara uygunluğu ve içerikleriyle ilgili her türlü yasal sorumluluk yazar veya yazarlarına aittir.

Dergimiz AA Abonesidir.

ANADOLU AJANSI

SOSYAL MEDYA
globalsavunma
globalsavunmatr
www.globalsavunma.com

İÇİNDEKİLER

› 26 AFGANİSTAN SORUNU: ABD-ÇİN-RUSYA-TALİBAN GERÇEĞİ VE TÜRK SOYLU HALKLARIN DURUMU

DOÇ. DR. ÖMER KUL

› 38 TARİHİN DÖNEMLERE AYRILAMADIĞI ÜLKE: AFGANİSTAN

DOÇ. DR. FAHRİ ERENEL

› 62 PANASYACILIK VE TÜRKİYE

PROF.DR. ANIL ÇEÇEN

› 72 TURUNCU KUTU

GÖKHAN KARAKUŞ
ÖMER KARAKUŞ

› 86 MCM DIŞA BAĞIMLILIĞI ORTADAN KALDIRDI

GLOBAL SAVUNMA HABER MERKEZİ

› 92 ATIKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİNDE ALTERNATİF BİR ÜRÜN: BİYOKÖMÜR

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ FUNDA IRMAK YILMAZ

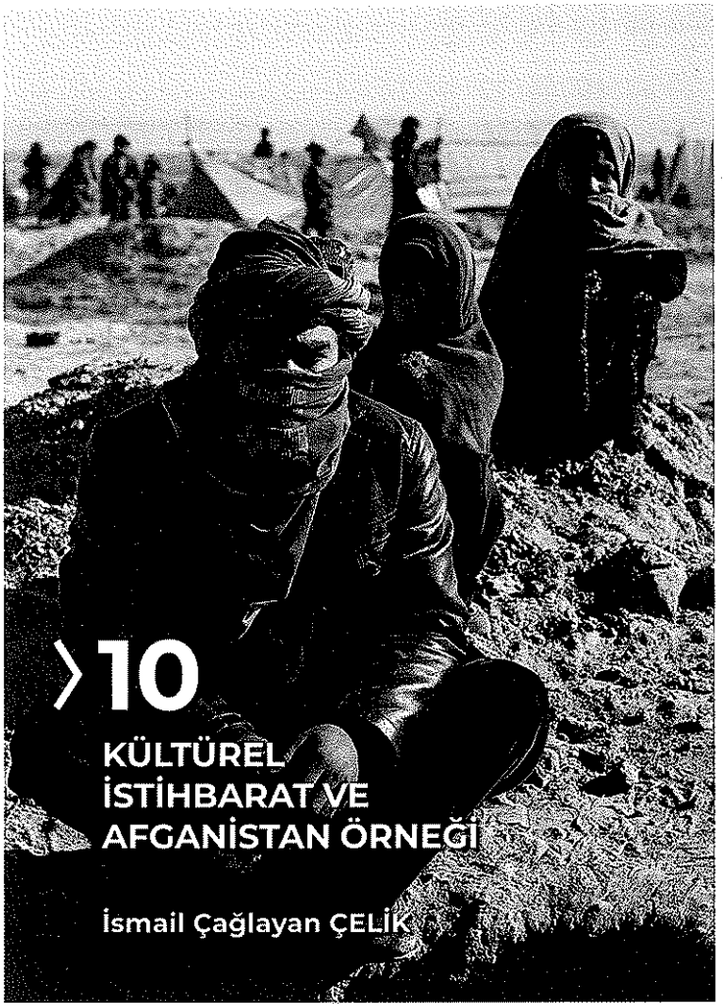

› 10 KÜLTÜREL İSTİHBARAT VE AFGANİSTAN ÖRNEĞİ

İsmail Çağlayan ÇELİK

› 42 SOĞUK SAVAŞ SONRASI OLUŞAN ULUSLARARASI SİSTEM VE COVİD-19 SALGINI SÜRECİ

Prof. Dr. Şenol KANTARCI

AFGANİSTAN SORUNU: ABD-ÇİN-RUSYA-TALİBAN GERÇEĞİ VE TÜRK SOYLU HALKLARIN DURUMU

Doç. Dr. Ömer KUL
İstanbul Üniv. Türkiyat Araş. Ensti. Öğrt. Üyesi
Global Savunma Yazarı

TARİHİ SÜREÇ VE AFGANİSTAN'DAKİ TÜRK SOYLU HALKLAR

Asya'nın kalbi, asırlar boyu birçok devlet ve imparatorlukların uğrak yeri olan Afganistan'da onlarca devlet kurulmuş ve yine onlarca medeniyet inşa edilmiştir. Türklerin Afganistan'a olan ilgileri İskitler ve Asya Hunlar zamanında başlar. Büyük Hun İmparatorluğu ve Göktürkler zamanında Afganistan'a akınlar yapıldığı bilinmektedir. Afganistan'da kurulan ilk Türk Devletleri Kuşanlar ve Akhunlar (Eftalitler)'dır. Bölgede kurulan Türk Devletlerinin birbirlerine devrettikleri kültür ve tarih mirasları sürekli devam edegelmiştir.

Göktürklerden sonra sırasıyla Türki Şahlar, Gazneliler, Selçuklular, Harzemşahlar, Timurlular, Safeviler, Şeybaniler, Babürler ve diğer Orta Asya hanlıkları Afganistan'ın tamamında veya bir kısmında hakimiyet kurmuşlardır. Son olarak da Güney Türkistan hanlıkları sırayla, Hulum Hanlığı, Belh Hanlığı, Akça Hanlığı, Sarepul Hanlığı, Şibirgan Hanlığı, Andhoy Hanlığı ve Maimana Hanlığı bölgede hüküm sürmüştür.

Afganistan'da Türklerin yoğunlukta olduğu ülkenin kuzey bölgeleri "Güney Türkistan" olarak adlandırılmaktadır. Ülke; Hazar Denizi'nden Kaşgar'a, Urallardan Hindikuş dağlarına kadar uzanan Uluğ Türkistan'ın doğal bir parçası görünümündedir. Afganistan, kuzeyinde merkezi Mezar-ı Şerif (Belh) şehri olan Türkistan ve merkezi Kunduz şehri olan Katagan olmak üzere iki büyük bölgeye ayrılır. Katagan bölgesinde Kunduz, Tahhar, Semengan, Bağlan ve Badahşan; Türkistan bölgesinde ise Cevzcan, Şibirgan, Faryab, Serapul, Badgis ve Herat vilayetleri bulunur.

Afganistan'da yaşayan Türk boylarından bazıları dillerini korumayı başarmıştır. Günümüzde ana dillerini muhafaza eden Türk grupları; Özbekler, Kazaklar, Kırgızlar, Tatarlar, Uygurlar ve Karakalpaklar'dır. Bazıları ise ana dillerini unutmuş olup Derice (Afganistan Farsçası) veya Peştunca dillerini kullanmaktadır. Dillerini muhafaza edemeyen Türk gruplar ise; Hazaralar, Aymaklar, Avşarlar veya Kızılbaşlar, Bayatlar, Herat Türkleri, Galcaylar'dır.

> *Afganistan'da yaşayan Türk boylarından bazıları dillerini korumayı başarmıştır. Günümüzde ana dillerini muhafaza eden Türk grupları; Özbekler, Kazaklar, Kırgızlar, Tatarlar, Uygurlar ve Karakalpaklar'dır. Bazıları ise ana dillerini unutmuş olup Derice (Afganistan Farsçası) veya Peştunca dillerini kullanmaktadır.*

Özbekler: Afganistan'da yaşayan en kalabalık Türk boyu olup nüfusun yaklaşık % 15'ini teşkil etmektedirler. Özbekler; Faryab (Meymene, Şirintegap, Devletabad, Feyzabat, Anthoy vb...), Cevzcan (Şibirgan, Akça, Derzab, Koşşatepe, Hocadükü, vb.), Belh (Mezar-ı Şerif, Haydarken, Taşkurgan, Sulgar, Hayratan vb), Semangan (Aybek şehri ve diğer ilçe ve köylerinde), Serapul, Kunduz, Tahhar (Talokan, İmam Sahip vb.), Badahşan ve Bağlan vilayetlerinin şehir, ilçe ve köylerinde yaşamaktadır.

Türkmenler: Afganistan'ın batı, kuzeybatı ve kuzeyindeki bazı ilçelerde bulunmakta olup nüfusun takriben % 7'sini teşkil

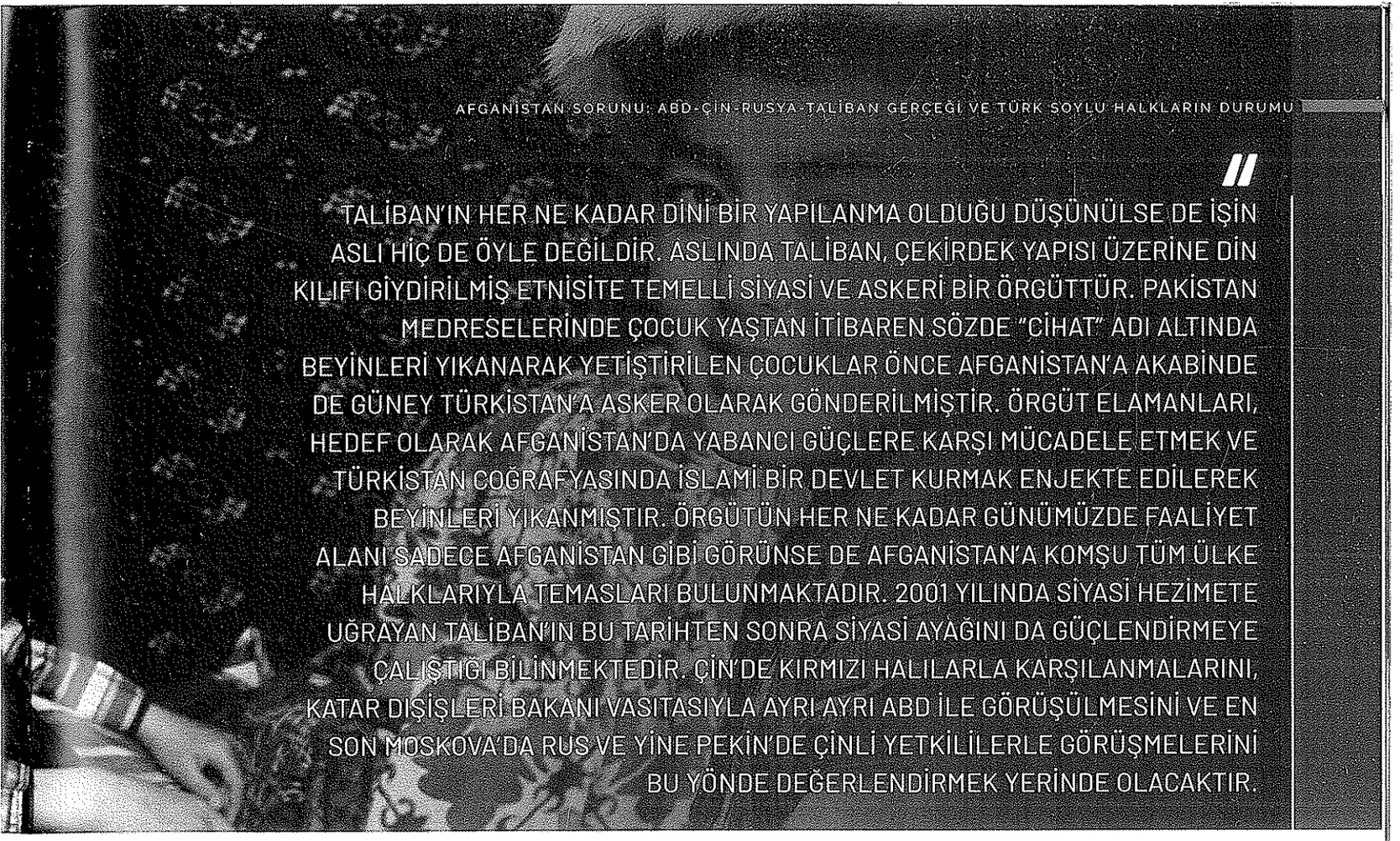

"TALİBAN'IN HER NE KADAR DİNİ BİR YAPILANMA OLDUĞU DÜŞÜNÜLSE DE İŞİN ASLI HİÇ DE ÖYLE DEĞİLDİR. ASLINDA TALİBAN, ÇEKİRDEK YAPISI ÜZERİNE DİN KILIFI GİYDİRİLMİŞ ETNİSİTE TEMELLİ SİYASİ VE ASKERİ BİR ÖRGÜTTÜR. PAKİSTAN MEDRESELERİNDE ÇOCUK YAŞTAN İTİBAREN SÖZDE "CİHAT" ADI ALTINDA BEYİNLERİ YIKANARAK YETİŞTİRİLEN ÇOCUKLAR ÖNCE AFGANİSTAN'A AKABİNDE DE GÜNEY TÜRKİSTAN'A ASKER OLARAK GÖNDERİLMİŞTİR. ÖRGÜT ELAMANLARI, HEDEF OLARAK AFGANİSTAN'DA YABANCI GÜÇLERE KARŞI MÜCADELE ETMEK VE TÜRKİSTAN COĞRAFYASINDA İSLAMİ BİR DEVLET KURMAK ENJEKTE EDİLEREK BEYİNLERİ YIKANMIŞTIR. ÖRGÜTÜN HER NE KADAR GÜNÜMÜZDE FAALİYET ALANI SADECE AFGANİSTAN GİBİ GÖRÜNSE DE AFGANİSTAN'A KOMŞU TÜM ÜLKE HALKLARIYLA TEMASLARI BULUNMAKTADIR. 2001 YILINDA SİYASİ HEZİMETE UĞRAYAN TALİBAN'IN BU TARİHTEN SONRA SİYASİ AYAĞINI DA GÜÇLENDİRMEYE ÇALIŞTIĞI BİLİNMEKTEDİR. ÇİN'DE KIRMIZI HALILARLA KARŞILANMALARINI, KATAR DIŞİŞLERİ BAKANI VASITASIYLA AYRI AYRI ABD İLE GÖRÜŞÜLMESİNİ VE EN SON MOSKOVA'DA RUS VE YİNE PEKİN'DE ÇİNLİ YETKİLİLERLE GÖRÜŞMELERİNİ BU YÖNDE DEĞERLENDİRMEK YERİNDE OLACAKTIR.

etmektedir. Türkmenlerin genel olarak 1917-1924 yılları arasında yaşanan savaşlardan sonra Afganistan'a göç ettiği bilinmektedir. Günümüzde Cevzcan'a bağlı Andhoy, Akça, Karkin, Hamyab, Kızılayak ilçelerinde, Herat vilayetine bağlı Turgundi ilçesinde çoğunluk olarak bulunurlar. Bunun yanında Cevzcan (Cüzcan/Cevizcan) vilayeti Şibirgan şehrinde, Belh vilayetinde Mezar-ı Şerif ve çevresinde, Tahhar, Kunduz ve Herat vilayetleri merkez ve ilçelerinde yaşamaktadırlar. Herat'ta yaşayan Türkmenler genel olarak Teke boyuna, Cevzcan, Faryab, Kunduz, Tahhar, Bağlan ve Belh vilayetlerinde yaşayanlar ise Ersarı boyuna mensuptur.

Kırgızlar: Orta Asya'da 1916-1924 yılları arasında yaşanan isyan ve savaşlar sebebi ile bugün Kırgızistan sınırları içinde kalan Alay vadisinden ve Murgap nehri havzasından Gaffarkul Han öncülüğünde Afganistan'a gelen Kırgızlar oldukça zor şartlar altında dağlık bir bölge olan Bedahşan-Pamir bölgesinde yerleşik, yarı yerleşik ve göçebe olarak yaşamaya devam etmektedirler.

Hazaralar: Afganistan'daki en büyük dört gruptan birisi olan Hazaralar nüfusun takriben % 20'ni oluşturmaktadır. Hazaralar; Besud, Ceguri ve Uruzgani olmak üzere üç büyük boya ayrılmaktadır. Safkan Hazaralar olarak adlandırılan Besudlar, genellikle dağlık ve yüksek bölgelerde diğer Hazara gruplarından izole olarak yaşamaktadır. Peştun ve Taciklerle karışık olarak yaşayan ve onların kültür çevresine girmiş olan grup ise Caguri Hazaralarıdır. Uruzganiler ise daha çok Uruzgan ve Day-kundi vilayetlerinde yaşamaktadır.

Afganistan'da yaşayan Özbek, Kırgız, Türkmen vb. Türk gruplar ile Hazaraları morfolojik olarak birbirlerinden ayırmak oldukça zordur. Afganistan'ın ortasındaki dağlık bölgede yer alan ve Hazaracat veya Hazaristan olarak adlandırılan bölge Hazaraların en yoğun yaşadıkları yerdir. Hazaracat bölgesi Bamyan, Ghor ve Day-kundi vilayetlerinden oluşmaktadır. Hazaralar, Hazaracat haricinde en çok Gazni (Gazne) şehrinde bulunmaktadır. Hazaralar'ın Kandahar, Kabil, Herat, Mezar-ı Şerif'te ise güçlü popülasyonları vardır. Bunun haricinde bütün Afganistan'da irili ufaklı Hazara gruplarına rastlamak mümkündür. Herat bölgesinde yaşayan bazı Hazaralar Sünni ise de, diğer bütün Hazaralar Caferi-Şii mezhebine mensuptur. İran'da yaşayan Hazarlara ise İran'da Berberi denmektedir.

Dillerini unutanlar ve unutmayanlarla beraber Afganistan'da toplam nüfusun yaklaşık % 45'ni Türk soylu topluluklar oluşturmaktadır. Afganistan'da yaşayan Türk gruplar Arap harfleri kullanmaktadır. Türklerin kadim yurdu olan Afganistan (Güney Türkistan) Türk tarihinin kök saldığı özel coğrafyalardan birisi olmuştur. Türk tarihinin 16 büyük devletinin 8'i bu coğrafyada kurulmuştur. Ancak son iki yüz yıldır Afganistan Türkleri ülkenin siyasal yapısından uzaklaştırılmış olup kültürel ve sosyal baskılara maruz kalmışlardır.

Afganistan'ın kendi içinden tahrip edilmesi geleneği de eskiye dayanmaktadır. Afganistan'a 962 senesinden 1747 senesine kadar hakim olan Türklerin iktidardan uzaklaşması sonrası, Türk kültür ve medeniyeti de tahrip edilmeye başlanmıştır. Güney Türkistan'da el yazması eserler

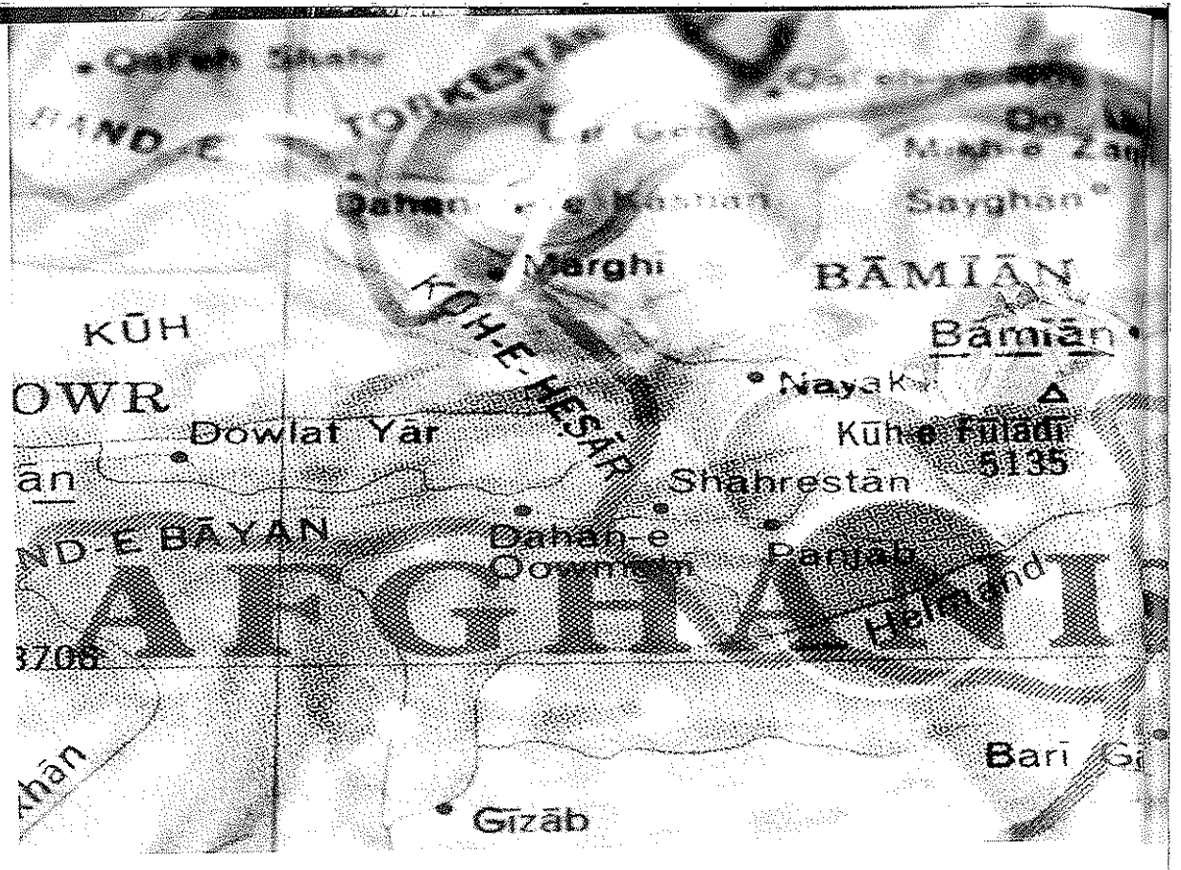

"TALİBAN'IN ÜST DÜZEY YÖNETİCİLERİ GİBİ ALT KADEMELERİNİ DE PEŞTUNLAR (AFGANLAR) KONTROL ETMEKTEDİR. 2001'DEN ÖNCE ÖRGÜTÜN TAMAMINA YAKINI PEŞTUNLARDAN (%95 VE DAHA FAZLASI) OLUŞMAKTAYKEN, BU TARİHTEN İTİBAREN TÜRK KÖKENLİ SAVAŞÇILARI EĞİTİP SAFLARINA KATAN ÖRGÜT HEDEF OLARAK BU SEFER GÜNEY AFGANİSTAN'I SEÇMİŞTİR. GÜNEY TÜRKİSTAN TÜRKLERİNİN SAYISININ TALİBAN SAFLARINDA ARTMAYA BAŞLAMASI İLE TALİBAN'IN GÜNEY TÜRKİSTAN'DA HÂKİMİYET KAZANMAYA BAŞLAMASI AYNI DÖNEME TEKABÜL ETMEKTEDİR Kİ, BİZİM "TALİBAN SAVAŞ ALANINI AFGANİSTAN'IN GÜNEYİNDEN KUZEYİNE YANİ GÜNEY AFGANİSTAN'A YAYMAK İSTİYOR" GÖRÜŞÜMÜZ DE BU HAKİKATE DAYANMAKTADIR.

toplatılıp yakılmış, Belh'teki tarihi eserler, yazılı mezar taşları yol inşaatlarında kullanılmış, köy ve şehirlerin Türkçe adları yerine Peştunca veya Farsça isimler verilmiş, Türk dilinin kullanımı yerine Peştunca ve Farsça'nın yaygınlaşmasına çalışılmıştır. Türkler, asimilasyon politikalarına maruz kalmış, eğitimsiz bırakılmış ve bölgesel kalkınmaları engellenmiştir. Öte yandan kendi içlerinde bölünerek hatta birbirleriyle dövüştürülerek yok edilmeye çalışılan Afganistan Türkleri; Türkmen, Özbek, Hazara, Aymak, Tatar, Kızılbaş gibi gruplara ayrılmış ve birbirlerine olan güvenleri sarsılmıştır. 1890-1895 yılları arasında Afgan Emiri Abdurrahman Han, önce Özbek Türklerine, sonra da Hazaralara yönelik katliamlara kalkışmıştır. Hazaralar üç yıllık direnç sonrası yenilmiş, Hazaraların yarıdan fazlası katledilmiş ya da yaşadıkları yerlerden sürülmüştür. Bu dönemde ayrıca Hazaraların köle olarak satılmasına yasal izin verilmiştir. 1892-1894 yılları arasında Kâbil şehrinde 9.000 Hazara asıllı kız ve erkek satılmıştır. Kuşkusuz günümüzde yaşananlar da tarihteki benzerlerinden farksızdır. Pakistan'ın denetimi ve ABD'nin müsamahası ile 1994'de ortaya çıkan ve 1996'dan itibaren Afganistan yönetimine ağırlığını koyan Talibanlar ve emirleri Molla Ömer, Molla Ahtar, Molla Birader, Molla Niyazi.. . vb. de Afganistan Türklerine yönelik katliam yapmaya devam etmiştir. Genel anlamda Komünizm-İslam savaşı olarak tanımlanan Sovyetlerin 1979'da Afganistan'ı işgali ve 1989'a kadar bu işgali sürdürmesi, soğuk savaşın zirvesini oluşturmuştur.

Çatışmanın ideolojik tanımının gölgesinde olan Afgan savaşı esnasında, partilerin kurulmasında, savaşçıların seferber edilmelerinde ve savaşın mantığında etnisite, en başta gelen yapısal unsur olarak ortaya çıkmıştır. Komünist Necibullah rejiminin, 1992 baharında yıkılması, savaşın tanımının ideolojik olmaktan etnik olmaya kaydığı bir dönüm noktası olarak düşünülse de, etnisite zaten 1979'dan beri savaşın ana çerçevesini oluşturmaktaydı.

Taliban yönetiminin Türklerin yaşadığı bölgeleri istila etmesiyle bütün okullar yakılıp yıkılmış, Türk büyüklerine ait türbeler ortadan kaldırılmıştır. Taliban'ın baskı ve zulmünden kaçabilen Afganistan Türklerinin birçoğu da Pakistan'ın çeşitli bölgelerinde bulunan kamplara sığınmıştır. Bunlar kültür, medeniyet ve eğitimden tamamen mahrum olarak yaşamak zorunda bırakılmıştır. Bu dönemde açlık, sağlık ve sair sebeplerden her gün, ortalama 12 kişi hayatını kaybetmiştir. BM'nin bile yardımda bulunmadığı göçmenler vatansız olarak yaşamışlar ve temel insani haklardan mahrum bırakılmıştır. O dönemde Pakistan'ı ziyaret eden Türk yetkililer, kampları yakından görmek istemişler fakat Pakistanlı yetkililer bu teklifi reddetmiştir. Türk yetkililer ısrar edince iki kampa ziyarete götürmek zorunda kalmışlardı. Afganistan savaşından kaçan Türk soydaşlarımızın durumlarını yakından inceleyen heyet acilen bir heyet tayin

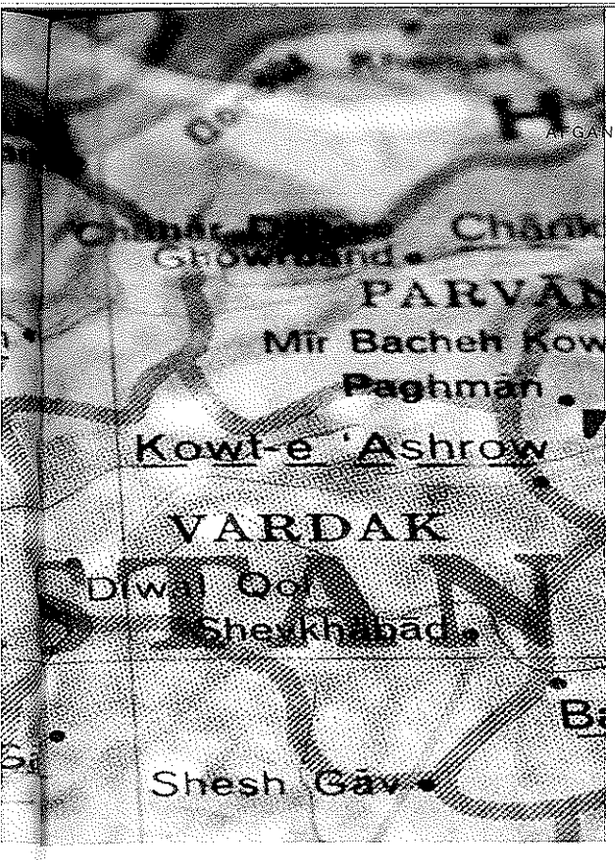

edip 12 bin civarında soydaşımızın Türkiye'ye intikallerini gerçekleştirmiş ve Van'ın Pamir köyüne yerleştirilmişlerdir.

Afganistan'da 1992'den itibaren en büyük dört etnik kategori, en büyük dört savaş hizbi tarafından temsil edilmiştir. Tacikler Cemiyet-i İslami; Hazara Türkleri Hizb-i Vahdet; Peştunlar Hizb-i İslami (1994'ten itibaren Taliban tarafından) ve Özbek, Türkmen, Kırgız, Kazak ve Aymak Türkleri Cümbüş-i Milli tarafından.

1990'larda tüm Afganistan'da hükümet yapılarının çökmesine rağmen, Kuzey Afganistan'da yönetim sağlam kalmıştır. Mareşal Raşit Dostum, güvendiği komutanlarını üst düzey askeri mevkilere getirmiş ve Sovyet sisteminde eğitilmiş bürokratların, hükümetteki pozisyonlarında kalmalarını sağlamıştır. Bunun sonucunda Kuzey Afganistan, ülkede işleyen bir yönetimin bulunduğu tek bölge olmuştur. Mareşal Dostum iyi düzenlenmiş bir kamu hayatı için temeller atmışsa da, bir yandan yönetimi korumaya çalışması bir yandan da cephe savaşını yönetmesi dolayısıyla, sert bir yönetim göstermiştir. Her biri savaş ustası olan Türkistanlı gençler birçok cephede Taliban ve dış istihbaratların kuklalarıyla savaşmak zorunda kalmıştır. Yaklaşık üç asır silah ve savaştan uzak bırakılan Türk gençliği, Mareşal Raşit Dostum'un başlattığı devrim niteliğindeki uyanış ile sahip oldukları topraklarda hüküm sürmeye başlamıştır. Mareşal Dostum, kendi dışişleri bakanlığını kurmuş, pasaport çıkartmış, kendi havayolunu kurmuş (Balk havayollarını) ve kendi parasını bastırmıştır.

Aslında bunlar R. Dostum'un kurduğu özerk yönetimi ifade ediyordu. İran, Suudi Arabistan, Pakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Rusya ve Türkiye; Mareşal Dostum'un ikametgahı olan Mezar-ı Şerif'te konsolosluk bile açmıştır. Yabancı ülkelerin bu yönetime olan ilgisi Mareşal R. Dostum'un askeri, ekonomik ve siyasi gücünü yansıtması bakımından önemlidir. O günlerde Afganistan'ın en büyük askeri gücüne hükmeden Mareşal R. Dostum, Şibirgan'da yeni keşfedilmiş petrol ve gaz yataklarını kontrol etmekteydi. Orta Asya devletleri, R. Dostum'un yönetimini, kendi cumhuriyetleri ile Güney Asya'daki İslamcı militanlar arasında tampon bir bölge olarak görmüştür. Özbekistan, Mareşal Dostum'un yönetimine elektrik sağlamış, bazen de askeri yardımda bulunmuştur. Ülkedeki süregelen savaşa rağmen Kuzey Afganistan'ın, Afganistan'ın diğer bölgeleriyle olan ekonomik ilişkileri ortadan kalkmış, Özbekistan ekonomisiyle bütünleşmiştir. Ayrıca Türkiye'nin Mareşal R. Dostum'un yönetimine aşırı ilgi de duyduğunu söylemek mümkündür.

ABD'nin 7 Ekim 2001 tarihinde Afganistan'da el-Kaide ve Taliban'a yönelik "terörle mücadele" adı altında başlattığı askeri operasyonun üzerinden neredeyse 20 yıl geçti. Ancak ABD tarihinin en uzun süreli savaşında Afganistanlılara göre herhangi ilerleme sağlayamamıştır. Oysa ABD güçleri ve 'Kuzey İttifakı' olarak adlandırılan Afganistanlı müttefikleri 2001'de Kabil'e girdiğinde halk tarafından kurtarıcı olarak algılanmışlardı. Fakat 20 yılı geride bırakan savaşta, Taliban başta olmak üzere hükümet karşıtı silahlı gruplar ülkenin neredeyse yarısında kontrolü ele geçirmiş durumdadır. Analistlere göre güvenlik hiç olmadığı kadar kötü ve birçok Afganistan vatandaşı, meselenin birinci sorumlusu olarak ABD'yi görmektedir.

ABD savaşta en az 2.400 askerini kaybetmiştir. Askeri harcamalardan altyapı çalışmalarına 900 milyar dolar para harcamıştır. Bu süre zarfında göreve gelen 3 ABD Başkanı da Afganistan'da barışın tesis edileceği vaadinde bulunmuştur. Hatta üç yıl önce Amerikan Hava Kuvvetleri, Celalabad'daki mağaralarda konuşlu olduğunu belirttiği militanlara yönelik "tüm bombaların anası" ismiyle tanımladığı devasa bir bomba atmıştır. Ancak hiçbirisi işe yaramamıştır. Önce Sovyet işgali ardından patlak veren iç savaş ve sonrasında başlayan Amerikan işgali, Afganistan halkını özellik Afganistan Türklerini bıktırmıştır. 42 yılı bulan savaşlar eğitimsizlik, işsizlik, güvenlik sorunları, ümitsizlik ve hayal kırıklıklarını beraberinde getirmiştir. Her yıl binlerce çocuğun ölümüne sebep olan bu savaş maalesef biteceğe de benzememektedir.

AFGANİSTAN'DA SON DURUM

Güney Türkistan, Afganistan'ın kuzeyinde yer alan, arazisi düz ve Afganistan'ın Uluğ Türkistan'a açılan stratejik kapısıdır. Bilindiği üzere Uluğ Türkistan'ın ayrılmaz bir parçası olan Güney Türkistan, 16 Türk Hükümdarlığının 7'sinin kurulduğu ve yönetildiği kadim Türk yurdudur.

Güney Türkistan özgürlüğünü kaybettiğinden beri asimilasyona maruz kalmış ve benliğinden uzak tutulmaya çalışılmıştır. Güney Türkistan'ın Müslüman-Türk halkı son 42 yıldır imkânsızlıklar içerisinde ve bir o kadar da insanüstü gayretle bölgede varlığını kaybetmeme gayretinde olmuştur. Uzun yıllar silahtan ve savaştan uzak kalan Güney Türkistan Türkleri, Mareşal Raşit Dostum liderliğinde savaşmaya ve askeri örgütlenmeye çalışmıştır. 1882'den beri özgürlük hasreti çeken Güney Türkistanlılar, 1994'te kendi bölgesel hâkimiyetini kurup, kendi kendini yönetmeye başlamıştır.

Lakin Güney Türkistanlıların makûs talihi

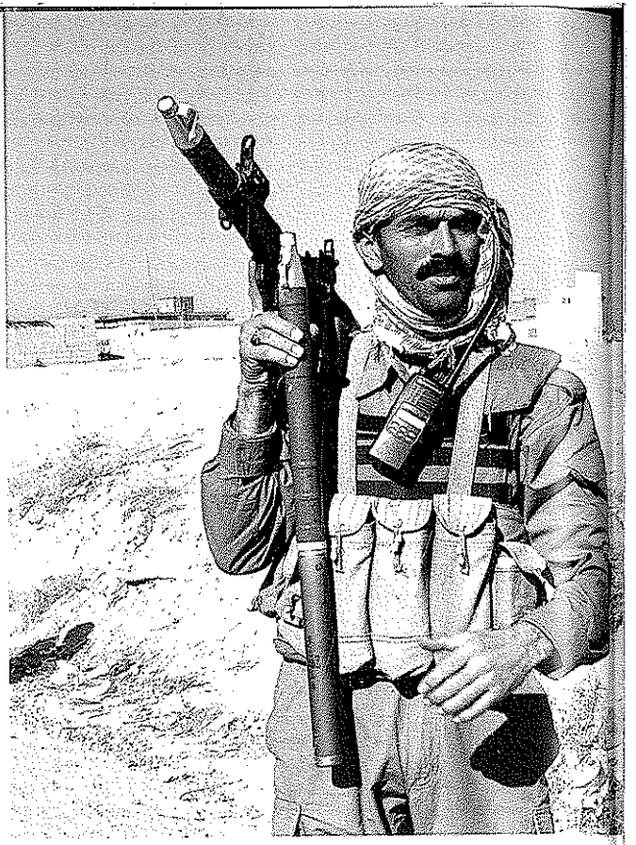

"ASIL BİLİNMESİ GEREKEN BİLHASSA ÜLKEMİZDE "MÜCAHİT" OLARAK BİLİNEN AFGANLAR VEYA SOVYETLERE KARŞI SAVAŞAN "MÜCAHİT AFGANİSTANLILAR" (TÜRKLER, PEŞTUNLAR, TACİKLER,..)'IN BUGÜNKÜ TALİBAN İLE HİÇBİR İLGİ-ALAKASI OLMADIĞI GERÇEĞİDİR. DAHASI SOVYET İŞGALİNİN BİTMESİNDEN SONRA AFGANİSTANLI MÜCAHİTLER TALİBAN'A KARŞI DA SAVAŞMIŞLARDIR. SOVYET İŞGALİNE KARŞI CANIYLA, MALIYLA KARŞI KOYANLARIN VE EN BÜYÜK MÜCADELEYİ VERENLERİN YİNE AFGANİSTAN TÜRKLERİ YANİ GÜNEY TÜRKİSTANLILAR OLDUĞUNU BU VESİLE İLE İFADE ETMEK YERİNDE OLACAKTIR.

yine değişmemiş, 1994 sonrası dönemde Pakistan medreselerinde öğrenim gören talebelere askeri eğitim verilerek "Taliban" adlı bir örgüt kurulmuş, örgüte Afganistan'da alan açılmış ve zaman kaybetmeden Güney Türkistan'a musallat edilmiştir.

Dört yıllık silahlı mücadele ve cephe savaşlarında sürekli olarak Türklere mağlup olan ve defalarca hezimete uğrayan Taliban örgütü, yok edileceği anda Batı desteğini de alarak, özel anlaşmalarla Güney Türkistan'ı savaşmadan 1998'de amiyane tabirle gasp etmiştir. Göz göre göre Güney Türkistan'da imkânsızlıklar içerisinde ve insanüstü gayretle kurulan tüm yapı tarumar edilmiş ve Güney Türkistan'ın 150.000 kişilik ordusu dağıtılmıştır.

2001 yılında tekrar bir ümitle askeri yapıyı teşkilatlandıran Raşit Dostum, ABD ile yaptığı anlaşma ile Güney Türkistan'ı iki ayda Taliban'dan temizleneceği vaadinde bulunmuş ve bir ayda Güney Türkistan'daki yedi şehri Taliban'dan temizlemiştir. Tekrar güçlenen Güney Türkistan Türkleri, bu sefer silahsızlanma projeleri adı altında ellerindeki silahları bırakmak zorunda bıraktırılmış, dahası savaş tecrübesi olanlar Merkezi devlet ordusuna alınmamış, alınanlar da kısa süre sonra Kabil yönetimi tarafından çeşitli bahaneler ile tasfiye edilmiştir.

2002-2014 yılları arasında Güney Türkistan Türkleri sistematik olarak bastırılmış ve devlet yapısından uzaklaştırılmaya çalışılmıştır. Afganistan'da kurulan son dört hükümette de ana rolü oynayan Türklerin destekledikleri kişi Afganistan Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. 2014 seçimlerinde Afganistan tarihinde ilk defa Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak seçilen bir Türk, tüm tabuları kırmış ve Türkler siyasette en üst seviyede temsil edilmeye başlanmıştır. İlk defa bu denli üst seviyede temsil edilemeye başlanan Türklerin önü Merkezi Hükümet tarafından kesilmeye başlanmış ve çeşitli bahaneler ile Kabil siyasî muhitinden uzaklaştırılmışlardır.

2012 yılında Cumhurbaşkanı Kalem Müdürü olan Abdulkerim Hürrem yazdığı bir makalede Afganistan savaşının güney Afganistan'dan kuzey Afganistan'a kaydırılacağını ve Orta Asya ülkelerinin bu vesile ile tehdit altına alınacağını iddia etmiştir. Fakat bu durum Karzai Hükümeti tarafından ciddiye alınmamış, üstelik de yalanlanmıştır. Çok geçmeden Merkezi Karzai Hükümeti'nin Taliban'ın askeri, lojistik ve stratejik olarak güçlendirmeye matuf destekleri ortaya çıkmıştır. Karzai de bizatihi kendisi bu durumu kabul etmiştir. Bununla da yetinmeyen Karzai, Taliban için "kardeşim" diye hitap etmekte bir sakınca da görmemiştir.

TALİBAN'IN GERÇEK YAPISI

Taliban'ın her ne kadar dini bir yapılanma olduğu düşünülse de işin aslı hiç de öyle değildir. Aslında Taliban, çekirdek yapısı üzerine din kılıfı giydirilmiş etnisite temelli siyasi ve askeri bir örgüttür. Pakistan medreselerinde çocuk yaştan itibaren sözde "cihat" adı altında beyinleri yıkanarak yetiştirilen çocuklar önce Afganistan'a akabinde de Güney Türkistan'a asker olarak gönderilmiştir. Örgüt elamanları, hedef olarak Afganistan'da yabancı güçlere karşı mücadele etmek ve Türkistan coğrafyasında İslami bir devlet kurmak enjekte edilerek beyinleri yıkanmıştır. Örgütün her ne kadar günümüzde faaliyet alanı sadece Afganistan gibi görünse de Afganistan'a komşu tüm ülke halklarıyla temasları bulunmaktadır. 2001 yılında siyasi hezimete uğrayan Taliban'ın bu tarihten sonra siyasi ayağını da güçlendirmeye çalıştığı bilinmektedir. Çin'de kırmızı halılarla karşılanmalarını, Katar Dışişleri Bakanı vasıtasıyla ayrı ayrı ABD ile görüşülmesini ve en son Moskova'da Rus ve yine

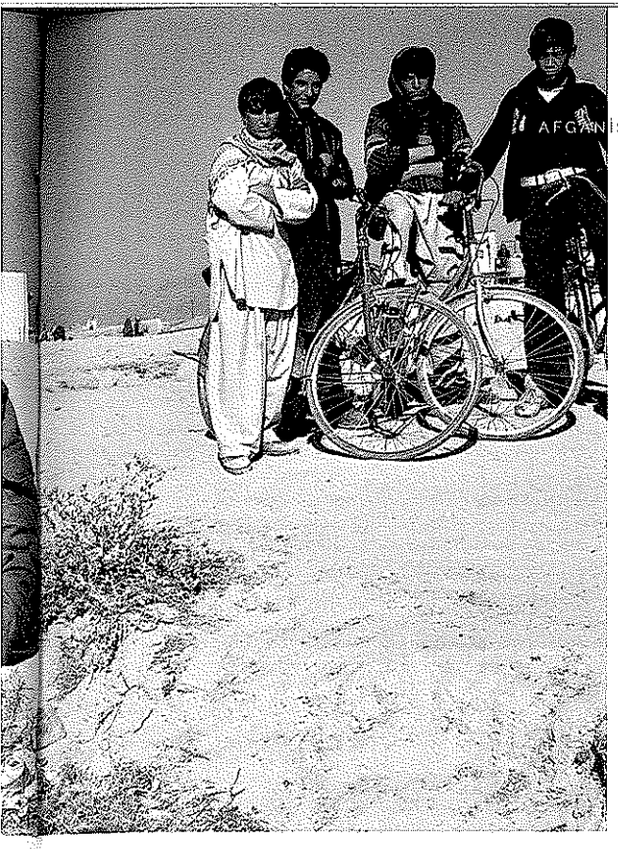

Pekin'de Çinli yetkililerle görüşmelerini bu yönde değerlendirmek yerinde olacaktır.

Taliban'ın üst düzey yöneticileri gibi alt kademelerini de Peştunlar (Afganlar) kontrol etmektedir. 2001'den önce örgütün tamamına yakını Peştunlardan (%95 ve daha fazlası) oluşmaktayken, bu tarihten itibaren Türk kökenli savaşçıları eğitip saflarına katan örgüt hedef olarak bu sefer Güney Afganistan'ı seçmiştir. Güney Türkistan Türklerinin sayısının Taliban saflarında artmaya başlaması ile Taliban'ın Güney Türkistan'da hâkimiyet kazanmaya başlaması aynı döneme tekabül etmektedir ki, bizim "Taliban savaş alanını Afganistan'ın güneyinden kuzeyine yani Güney Afganistan'a yaymak istiyor" görüşümüz de bu hakikate dayanmaktadır.

Asıl bilinmesi gereken bilhassa ülkemizde "mücahit" olarak bilinen Afganlar veya Sovyetlere karşı savaşan "mücahit Afganistanlılar" (Türkler, Peştunlar, Tacikler,..)'ın bugünkü Taliban ile hiçbir ilgi-alakası olmadığı gerçeğidir. Dahası Sovyet işgalinin bitmesinden sonra Afganistanlı mücahitler Taliban'a karşı da savaşmışlardır. Sovyet işgaline karşı canıyla, malıyla karşı koyanların ve en büyük mücadeleyi verenlerin yine Afganistan Türkleri yani Güney Türkistanlılar olduğunu bu vesile ile ifade etmek yerinde olacaktır.

Siyasi, askeri ve ekonomik gücü elinde tutan Peştun Taliban yönetimi, Türkleri daha çok saha savaşlarında, lojistik ve haberleşme alanlarında kullanmış, kullanmaya da devam etmek istemektedir. Katar, Kuveyt, Pakistan ve Kandahar/Afganistan'dan yönetilen Taliban örgütünün, kanaatimizce ABD ile vardığı mutabakat sonrası Güney Türkistan'a saldırıları artmış ve birçok ilçe Taliban kontrolüne geçmiştir.

Ele geçirdikleri coğrafyalarda dehşet saçan Taliban örgütü, Güney Türkistan'da yaptıkları zulüm ve yağmalamalar sonucu, Peştun Taliban ile Türk Taliban arasında zaman zaman fikir ayrılığı yaşamaya başlamıştır. Bunun en son örneği yakın zamanda Taliban eline düşen Faryab vilayetinin en stratejik ilçesi olan Andhoy'da yaşanmıştır. Örgüt, Andhoy'u ele geçirdikten sonra yağmalama gerçekleştirmiş, ticaret merkezleri ateşe verilmiş ve devlette çalışan önemli kişiler katledilmiştir. Bu duruma rıza göstermeyen Türk asıllı Taliban ile Peştun kökenli Taliban arasında çatışma çıkmıştır.

GÜNEY TÜRKİSTAN'DAKİ SON DURUM

Bilindiği üzere 2012 yılında ABD Hükümeti Afganistan'daki askeri gücünü geri çekeceğine dair kararını dünya kamuoyu ile paylaşmıştı. Bu paylaşım üzerine Afganistan'da siyasi ve ekonomi istikrarsızlıkların sıkça yaşandığı bir dönem başlamıştır. 2014 seçimlerinde hükümet kurulamamış ve ABD bu duruma müdahale ederek bir koalisyon hükümeti kurulmasını sağlamıştı. Zikredilen seçimlerde Afganistan adeta ikiye bölünmüştür. Zaman zaman yabancı medya kuruluşu yayınlarında Afganistan haritası ortadan ikiye bölünerek iki farklı renkle yayınlanmış, 2002 yılındaki ABD işgali sonrası kurulan hükümet adeta belirsizliğe sürüklenmiştir. Fırsattan istifade eden bir kısım terörist guruplar ülkede güçlenmeye başlamış, bununla birlikte zikredilen dönemde, bilhassa 2005-2012 yılları arasında, Afganistan Hükümeti'nin özellikle Taliban'a yardım ve lojistik destek sağladığı defalarca belgelenmiştir. Bu süreçte Kuzey Afganistan'da çok acı olaylar yaşanmış, Türk asıllı ve liderlik vasfı olan birçok kişi ya öldürülmüş ya bastırılmış ya da komplo kurularak hapse atılmıştır.

2018 yılında tekrar seçimler olmuş ve seçimlerden yine bir koalisyon hükümeti zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Aslında Türklerin desteklediği ittifak seçimi kazanmasına rağmen seçimler önce geçersiz sayılmış, akabinde koalisyon hükümeti kurulması sağlanmıştır. Koalisyon Hükümeti kurulmasına rağmen iki ay geçmeden imzalanan mutabakat zaptı hiçe sayılmıştır. Hükümet içerisinde çatlaklar ortaya çıkmaya başlamış, dahası Taliban safına geçenlere de tesadüf edilmiştir. Bu dönemde ayrıca ülkeyi terk eden önemli kişiler de olmuş, bu terk edişlerin en önemli sonucu ise son üç yılda yaklaşık 20.000 askerin orduyu terk etmesi ile yaşanmıştır. Orduyu terk eden askerler ya Taliban'a ya bölgesel askeri teşkilatlanmalara katılmış ya da ülkeyi terk etmiştir.

Hem Merkezi Kabil Hükümeti'nin politikasını hem de Afganistan'ın son 40 yılındaki siyasi ortamını yakinen bilen ve bizatihi buna şahit olan Mareşal Raşit Dostum'un ise bu sırada silahlanmaya başladığı bölgeden gelen haberler arasında yer almaktaydı. R. Dostum'un son üç yılda yeterince silah ve mühimmat topladığı dahası askeri teşkilatını güçlendirdiği ayrıca gelen haberler arsındadır. R. Dostum, bundan yaklaşık bir yıl önce bir röportajında "Taliban ile barış ve Afganistan'da siyasi istikrar olacak mı?" sorusuna aslında geleceği öngören bir cevap vermiş ve "Ümit ediyorum barış süreci sonuç versin, eğer sonuç vermezse de biz kendi hazırlıklarımızı yaptık, her duruma hazırlığımız vardır" demiştir.

Bir ay kadar önce Afganistan'ın Faryab vilayetine, kimliği belirsiz ve bölgeyi hiç tanımayan ayrıca askeri ve idari tecrübesi olmayan bir kişi Merkezi Hükümet tarafından Vali olarak atanmıştı. Bu atamanın kasti olarak yapıldığı düşünülmüş ve Kabil Hükümeti'nin ikinci ismi olan Dr. Abdullah

"

GELİNEN NOKTADA GÜNEY TÜRKİSTAN'IN İL MERKEZLERİ HARİÇ ÇOĞU İLÇEYE TALİBAN HÂKİM DURUMDADIR. SON İKİ AYDA İLÇELERDEKİ AFGAN ORDUSUNA AİT ASKERLERİN SAVAŞMADAN GERİ ÇEKİLMESİ NETİCESİNDE KARARGÂHLAR, SİLAH VE MÜHİMMATLARIYLA BERABER, TALİBAN'IN ELİNE GEÇMİŞTİR. ASLINDA AFGANİSTAN'DA OLMAYAN MERKEZİ HÜKÜMET BİRÇOK ŞEYE GÖZ YUMMAKTA, TALİBAN'A KARŞI TEK ÜSTÜNLÜĞÜ HAVA HÂKİMİYETİ OLMASINA RAĞMEN, HAVA SALDIRILARINI %90 DURDURMUŞ DURUMDADIR. GÜNEY TÜRKİSTAN'DA DEHŞET, ÖLÜM VE VAHŞET KOL GEZMEKTE, TÜRKLER ANA YURTLARINI TERK ETMEYE BAŞLAMIŞTIR. SON DÖNEMLERDE BAŞTA ÜLKEMİZE AKIN AKIN GELMEKTE OLAN AFGAN GÖÇMENLERİNİN BÖLGEDE YAŞANANLARIN BİR SONUCU OLDUĞU HATIRDAN ÇIKARILMAMALIDIR.

Abdullah da bu durumu kınamış hatta "asla yapılmaması gereken bir hata olduğu"nu basınla paylaşmıştı. Bununla da yetinmeyen Dr. Abdullah, "atamaların bölgenin talepleri dikkate alınarak yapılması gerektiğini" de ifade etmişti. Ayrıca Afganistan'da kurulan yeni hükümet, son seçimlerde en çok oy alan iki partinin birleşmesi ile "koalisyon hükümeti" şeklinde kurulmuştu. Yapılan görüşmeler sonucunda Cumhurbaşkanı Eşref Gani Ahmadzai ve Dr. Abdullah Abdullah, Yeni Hükümet'i %50-50 şeklinde paylaşmak üzere bir koalisyon hükümet kurma konusunda anlaşmışlardı. Fakat Cumhurbaşkanı Eşraf Gani'nin bu sözleşmeye sadık kalmayarak, kendi ittifakında yer alan ve çoğunluğu Peştunlardan müteşekkil kişileri önemli yerlere atamaya başlaması ortamın gerilmesinin temel nedenlerini oluşturmuştur.

Eşref Gani'nin atamalarına karşı çıkanlar ya ortadan kaldırılmaya ya da sindirilmeye çalışılınca ipler kopma noktasına gelmiştir. Eşref Gani'nin bu süreçte tek hakim güç olarak hareket etmeye başlaması koalisyonun diğer yarısını oluşturan Dr. Abdullah Abdullah'ın da sabrının taşmasına neden olmuştur. Faryab vilayeti olayı da bu kargaşanın patlak verdiği yer oldu. Bununla birlikte "savaş coğrafyasını güneyden kuzeye taşıma politikası" adı altında yıllardır Türklerin yoğun olarak yaşadığı şehirlere Türk olmayan kişilerin atanması ve bu atananların keyfi politikaları Güney Türkistan diye ifade edilen Afganistan'ın kuzey bölgelerinde tansiyonu yükseltmiştir.

Ayrıca gelişen son olaylara Mareşal Raşit Dostum'un çok sert tepki göstermesi ortamı daha da germiştir. Gelinen noktada R. Dostum, bölge halkının isteklerine karşı çıkılması, hükümetin paralı askerlerinin güç kullanması veyahut millete (Türklere) silah doğrultulması durumunda "vur emri" vermiştir. R. Dostum'un bu açıklamaları sonrası Kabil Hükümeti'nin medya kuruluşu olan "Pajwak", kaynağı belirsiz bir bilgiye dayandırarak, R. Dostum'a tehdit vari bir haber paylaşımında bulunmuştur. Haberin bir kısmında kısa zaman önce kendisine takdim edilen "Mareşallik unvanının geri alınabileceği" ifade edilmekteydi.

Gelinen noktada Güney Türkistan'ın il merkezleri hariç çoğu ilçeye Taliban hâkim durumdadır. Son iki ayda ilçelerdeki Afgan ordusuna ait askerlerin savaşmadan geri çekilmesi neticesinde karargâhlar, silah ve mühimmatlarıyla beraber, Taliban'ın eline geçmiştir. Aslında Afganistan'da olmayan Merkezi Hükümet birçok şeye göz yummakta, Taliban'a karşı tek üstünlüğü hava hâkimiyeti olmasına rağmen, hava saldırılarını %90 durdurmuş durumdadır. Güney Türkistan'da dehşet, ölüm ve vahşet kol gezmekte, Türkler ana yurtlarını terk etmeye başlamıştır. Son dönemlerde başta ülkemize akın akın gelmekte olan Afgan göçmenlerinin bölgede yaşananların bir sonucu olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır

ÇİN'İN BÖLGEYE GİRME İHTİMALİ

Çin'in Pakistan ile olan ilişkileri göz önümde bulundurulur ve Pakistan'ın Taliban ve Afganistan hükümeti üzerindeki etkisini de hesaba katılırsa, Çin ile Afganistan merkezi hükümeti askeri bir anlaşmaya gidebilir. Çin'in Afganistan'a girmesi Kuşak-Yol projesini güvende tutmak ve Hindistan'ın dolayısıyla da ABD'nin bölgedeki etkisini kesmek anlamlarına gelecektir. Buna ilaveten Çin açısından Orta Asya-Güney Asya enerji hattının kontrolü de bu sayede Çin kontrolüne geçecektir. Dahası Türkiye'nin bölgeden uzaklaştırılması anlamına da gelebilecek bu strateji Çin'in yayılmacı siyasetine katkı yapacaktır.

Bilindiği üzere TAP-TAPİ projesi bölgedeki en büyük enerji hattı projesidir. Lakin burada tartışılması ve takip edilmesi gereken bir başka husus ise Taliban'ın bilhassa 2019 yılında Çin ile yaptığı görüşmeler olmalıdır. Merkezi Afgan Hükümeti'nin Çin'den yardım isterken aynı Çin'in Taliban'a da yardım edebileceği riski göz önünde bulundurulmalıdır. Afganistan Merkezi Hükümeti'nin Çin'den askeri yardım istemesi ve bu gelişme üzerine Çin'in Afganistan'a asker sevk etmesine şahsi kanaatim Afganistan'ın 1979'da Sovyet Rusya, 2002'de ABD ve akabinde 3. defa olarak Çin eliyle işgal edilmesi anlamına gelecektir ki, bu durum bölgenin daha uzun süre istikrarsız kalmasına neden olacaktır. Tabi ki böyle bir gelişmeye Rusya ve ABD'nin tepkisi yanında Hindistan ve Pakistan'ın da seyirci kalmayacağı hatırdan çıkarılmamalıdır.

TÜRK DÜNYASI'NIN GÜNEY TÜRKİSTAN'A İLGİSİZLİĞİ

Öncelikle bilhassa Ülkemizde bölge ya hiç bilinmiyor veya bölge ile çok az ilgilenilmektedir. Lakin bu menfi durum telafi edilemeyecek bir halde değildir kanaatindeyim. Son dönemlerde bundan önceki dönemlerde belki de hiç olmadığı kadar Güney Türkistan veya Afganistan'daki Türk unsurlar ülkemiz kamuoyunda konuşulmakta, bir kısım stk'lar veya şahsi girişimler eliyle bölgeye dair ciddi faaliyetlerde bulunulmaktadır. Bu türden faaliyetler sevindirici olmakla birlikte şahsen yeterli olmadığı kanaatindeyim.

Afganistan Merkezi Hükümeti'nin Türk Keneşi'ni çok yakından takip ettiği bilinmektedir. Özellikle Afganistan, Ankara Büyükelçisi Amir Mohammad Ramini'yi Türk Keneşi için görevlendirdiğini söylemek abartı olmayacaktır. Mayıs 2021'de Afganistan'ın Ankara Büyükelçisi, gözlemci üye olarak Türk Keneşi'ne katılmak istediklerini yazılı olarak Türk Keneşi Genel Sekreterliği'ne takdim etmiştir. Yine bununla birlikte Afganistan Merkezi Hükümeti'nin Türk Keneşi ülkeleriyle son zamanlarda çok taraflı yakın ilişkiler geliştirmek istediklerini açık bir şekilde medyada da söylemektedir.

Afganistan'ın Türk Dünyası için çok stratejik bir konumda olduğu herkesçe kabul edilebilir bir gerçektir. Bu stratejik önemin Türk Keneşi ülkeleri ve liderleri tarafından da bilindiği kanaatindeyim. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere Kuzey Asya-Güney Asya enerji hattının Güney Türkistan'dan geçtiğini ve Güney Asya'nın orta Asya'ya açılan kapısının Güney Türkistan olması da bölgenin stratejik ehemmiyetini arttırmaktadır.

Bağımsızlığını ilan ettiği tarihten bu yana Özbekistan'ın ve bilhassa 1979 yılındaki Sovyet işgalinden bu yana Türk Keneşi asli üye ülkelerinden Türkiye'nin Güney Türkistan hususunda her zaman aynı kanaatleri paylaştığını söylenebilir. Bu bağlamda Güney Türkistan'ın Türk Dünyası için ne denli önemli bir bölge olduğu daha iyi kavranacaktır. Bu bağlamda zaman zaman Afganistan Merkezi Hükümet ile Bağımsız Türk devletlerinin özel ilişkileri Güney Türkistan'da mukim Türk unsurlara karşı yapılan asimilasyon ve bastırma politikalarına sessiz kalınmasını beraberinde getirmiştir.

Analistler Afganistan'a hakim olanın dünyaya hakim olacağını iddia ederler. Muhtemelen bu iddialar dolayısıyla son 150 yıllık sürede her hegemon gücün hem bölgesel hem de küresel manada üstünlük kurabilmek adına bölgeye hakim olmak üzere hareket ettiği söylenebilir. Yeni gelişmeler bölgede nüfuz mücadelesinin devam edeceğini göstermekte ve muhtemelen İran ve Pakistan'da Beluclarla başlayan sürecin Afganistan'la devam edeceği ama bu bölgelerle de sınırlı kalmayıp Doğu Türkistan'ı da kapsayacak şekilde genişleme ihtimali hatırdan çıkarılmamalıdır. GS

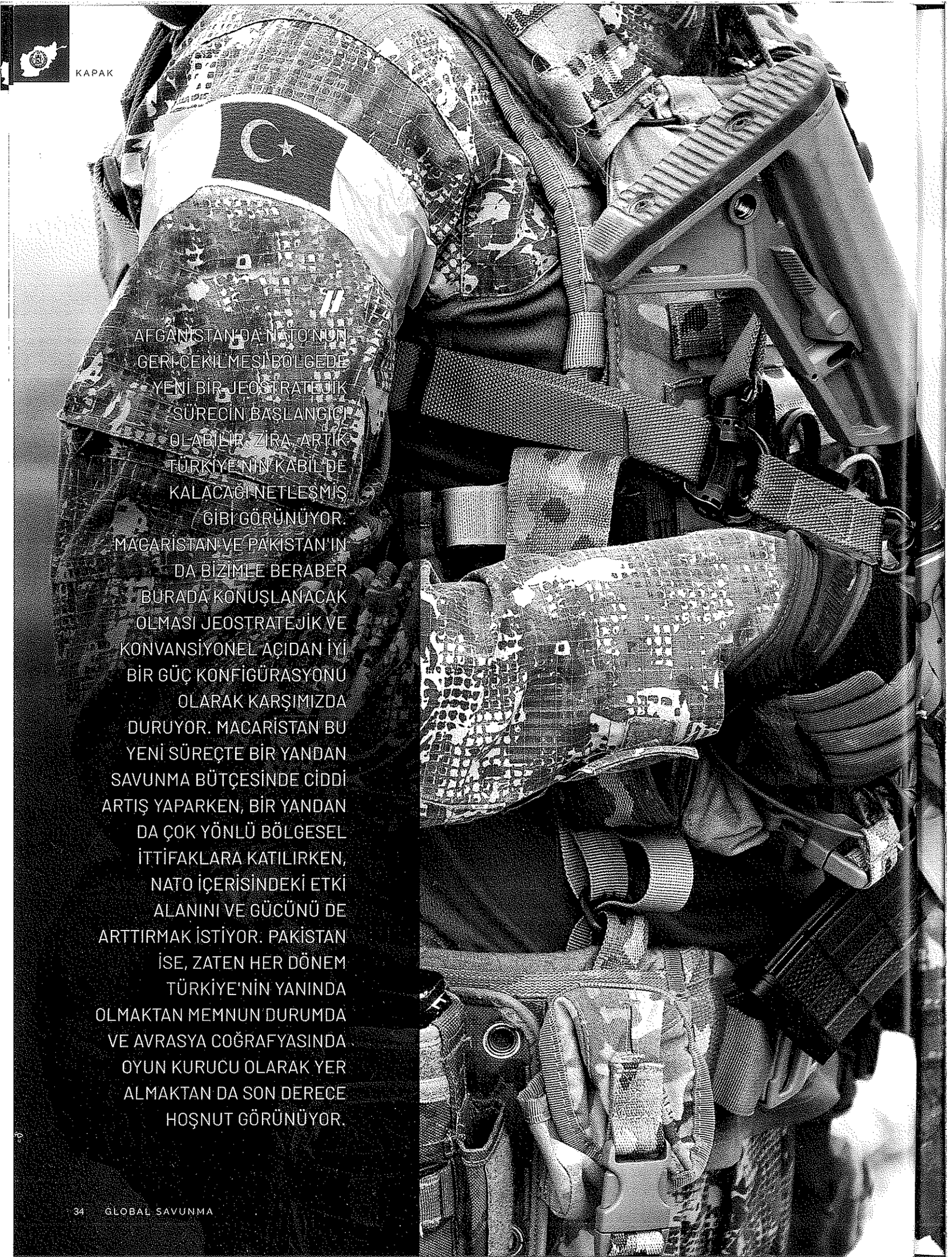

AFGANİSTAN'DA NATO'NUN GERİ ÇEKİLMESİ BÖLGEDE YENİ BİR JEOSTRATEJİK SÜRECİN BAŞLANGICI OLABİLİR. ZİRA, ARTIK TÜRKİYE'NİN KABİL'DE KALACAĞI NETLEŞMİŞ GİBİ GÖRÜNÜYOR. MACARİSTAN VE PAKİSTAN'IN DA BİZİMLE BERABER BURADA KONUŞLANACAK OLMASI JEOSTRATEJİK VE KONVANSİYONEL AÇIDAN İYİ BİR GÜÇ KONFİGÜRASYONU OLARAK KARŞIMIZDA DURUYOR. MACARİSTAN BU YENİ SÜREÇTE BİR YANDAN SAVUNMA BÜTÇESİNDE CİDDİ ARTIŞ YAPARKEN, BİR YANDAN DA ÇOK YÖNLÜ BÖLGESEL İTTİFAKLARA KATILIRKEN, NATO İÇERİSİNDEKİ ETKİ ALANINI VE GÜCÜNÜ DE ARTTIRMAK İSTİYOR. PAKİSTAN İSE, ZATEN HER DÖNEM TÜRKİYE'NİN YANINDA OLMAKTAN MEMNUN DURUMDA VE AVRASYA COĞRAFYASINDA OYUN KURUCU OLARAK YER ALMAKTAN DA SON DERECE HOŞNUT GÖRÜNÜYOR.